

Bakanlar Kurulu, ekolojiyi bozan projeler için acele kamulaştırma yoluna gidiyor Hükümet HES'ler için savaş açtı

Hükümet, HES ve benzeri yatırımların hızlandırılması için seferberlik ve savaş durumlarında uygulanacak yöntemlere başvuruyor. Bakanlar Kurulu, ekolojiyi olumsuz etkileyen projeleri gerçekleştirmek için adeta 'savaş açmış' durumda...

Av. Mehmet HORUŞ

Bakanlar Kurulu'nun 2012 yılında yaptığı neredeyse bütün toplantılarında, Türkiye'nin farklı yörelerindeki taşınmalara "acele kamulaştırma" yöntemiyle el konulduğuna dair kararlar alınıyor. Özellikle, HES, madencilik, boru hattı, kentsel dönüşüm, otoyol, hızlı tren projelerinde mevzuatımızda istisnai bir yol olarak düzenlenen acele kamulaştırma yöntemi, olağan kamulaştırmaların yerini almaya başladı.

Savaş hukuku

Hukukçu olmayan ve konuya ilgili olmayan kişiler için karışık gibi görünse de aslında acele kamulaştırmanın ne olduğu ve hangi hallerde uygulanabileceği Kamulaştırma Kanunu'nda ve Danıştay'ın son yıllarda verdiği çok sayıda mahkeme kararında gayet net ve anlaşılabilir şekilde ifade edilmektedir. 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun Acele Kamulaştırma başlıklı 27. maddesinde: "3634 Sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun uygulanmasında yurt savunması ihtiyacına veya aceleciliğine Bakanlar Kurulunca karar alınacak hallerde veya özel kanunlarla öngörülen olağanüstü durumlarda gerekli olan taşınmaz malların kamulaştırılmasında (...) seçilecek bilirkişilerce tespit edilecek değeri, idare tarafından mal sahibi adına 10. maddeye göre yapılacak davetiye ve ilanda belirtilen bankaya

yatırılarak o taşınmaz mala el konulabilir" kuralına yer verilmiştir. Kanundaki "el konabilir" ifadesi dikkat çekicidir. Çünkü üstün bir erk tarafından eşitsiz bir ilişki içerisinde mülkiyet hakkının ortadan kaldırılması söz konusudur.

Kamulaştırma Kanunu'nun yukarıda alıntı yaptığımız 27. Maddesi'nin atıf yaptığı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu'na da yakından bakarak konuyu biraz daha somutlaştırabiliriz. 3634 Sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu'nun 1. Maddesi'nde; "Seferberlik ve savaş hali ile bu hallerin henüz ilan edilmemiş olduğu ancak savaş gerektirebilecek bir durumun meydana geldiği gerginlik ve kriz dönemlerinde yapılacak seferberlik hazırlıkları ile kotaların toplanması esnasında, alelade vasıtalarla temin edilemeyen bütün askeri ihtiyaçları veya hizmetleri bu Kanun hükümleri dairesinde vermeye veya yapmaya her şahıs borçludur" denilmek suretiyle kanunun hangi koşullarda uygulanacağı belirtilmiştir. 3634 Sayılı Kanun'un 4. Maddesi'ne göre; "Bu kanunun koyduğu mükellefiyetin tatbikini istemek salâhiyeti ancak ciheti askeriyeye aittir." Görüldüğü üzere savaş halinde dahi "askeriyeye" bu yetkiyi doğrudan kullanamayacak, Bakanlar Kurulu'ndan talepte bulunacaktır. Bu kanunun 1939 yılında 2. Dünya Savaşı öncesinde savaşa hazırlık kapsamında çıkarıldığını da hatırlatalım. Savaş sırasında cephane ve asker yığınağı, askeri üs,

askeri hastane, askeri yol ve köprüler için ihtiyaç duyulan taşınmazlara bu yolla el konularak olağan kamulaştırmayla zaman kaybedilmemesi öngörülmüştür. Kanun biraz eski tarihli olduğundan süvari birliklerindeki atların ihtiyacı olan yemlerin tedariki için tarlalara el konulabileceği ya da askerlerin ekme ihtiyacı için fırınlara el konulabileceği vs hükümlere kanunda yer verilmiş.

HES uğruna savaş

Acele kamulaştırmanın bir savaş hukuku uygulaması olduğu açıkça görülüyor. Kamulaştırma Kanunu'nda savaş, seferberlik, yurt savunması ve diğer olağanüstü haller dışında "aceleciliğine Bakanlar Kurulunca karar alınacak haller" denilerek Bakanlar Kurulu'na bir esneklik tanınmıştır. Son yıllarda Türkiye'de bir savaş ve seferberlik ilanı söz konusu olmadığından, acele kamulaştırma kararı verilebilmesi için geriye Bakanlar Kurulu'na tanınan bu "esnek" yetki kalıyor. Danıştay'a göre ise; "Bakanlar Kurulunca karar verilebilmesi için de kamu yararı ve kamu düzenine ilişkin olma halinin maddede yer alan diğer iki koşula paralel nitelik taşıması gerektiği açıktır." Bu içerikte verdiği sayısız kararında Danıştay, Bakanlar Kurulu'na tanınan takdir yetkisinin yurt savunması ve Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu'ndaki koşullar çerçevesinde gündeme geleceğini belirtmiştir.

Bu kadar açık ve net ifade edilmesine rağmen, her gün Resmi Gazete'de ülkemizin değişik yörelerindeki projeler için Bakanlar Kurulu tarafından el koyma kararları alındığını okuyoruz. Savaş zamanında Genelkurmay'ın sahip olmadığı el koyma yetkisi, şu anda HES, siyanürlü altın madenciliği, termik santral gibi ekolojik açıdan sakıncalı projeleri yapan şirketler lehine kullanılıyor. Belki de adı konulmamış bir savaşın içindeyiz: Sermayenin doğaya karşı savaşı.